



Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

Analyse ledenpeiling coalitieakkoord VVD – D66 – CDA – ChristenUnie

Aan Leden van Verus
Van Robbert Jan de Vries, adviseur Public Affairs Verus
Betreft Analyse van de ledenpeiling over het coalitieakkoord dat VVD, D66, CDA en ChristenUnie op 15 december 2021 presenteerden
Datum 22 december 2021

Belangrijkste conclusie

Leden van Verus zijn overwegend positief over de onderwijsplannen van het nieuwe kabinet. Een belangrijke kanttekening daarbij is dat de plannen, zoals beschreven in het vorige week gepresenteerde coalitieakkoord, vooral op hoofdlijnen zijn. Uiteindelijk gaat het erom hoe de plannen door het komende kabinet worden uitgewerkt. Dit kan de stemming nog doen omslaan. Het onderwijsveld wil graag betrokken worden bij de verdere uitwerking. Ondanks waardering voor de individuele plannen, zijn veel bestuurders en schoolleiders kritisch over het gebrek aan vertrouwen vanuit de politiek dat zij ervaren. Dit alles blijkt uit de ledenpeiling die Verus de afgelopen week hield.

Samenvatting

Op woensdag 15 december werd dan eindelijk het coalitieakkoord van VVD, D66, CDA en ChristenUnie, *Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*, gepresenteerd. Het akkoord bevat zoals gebruikelijk een onderwijsparagraaf. Bij de presentatie bleek al dat veel voorgenomen onderwijsmaatregelen nog op hoofdlijnen zijn. Uitwerking wordt overgelaten aan het komende kabinet. Toch was Verus benieuwd naar wat zijn leden van de onderwijsplannen vinden. We hebben daarom een korte enquête verstuurd naar al onze leden in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs, zowel bestuurders als schoolleiders. Tot afgelopen maandag hadden een kleine 200 personen de enquête ingevuld. In de enquête werden 22 maatregelen groepsgewijs aan de respondenten met het verzoek om aan te geven in hoeverre men het met de maatregelen eens was.

De vijf maatregelen die op de meeste waardering kunnen rekenen (meer dan 85% van de respondenten is het er (helemaal) mee eens) zijn de volgende:

- Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond.
- Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering.
- Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren.
- Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd.
- De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt.

De vijf maatregelen die op relatief de minste waardering kunnen rekenen (23% tot 47% van de respondenten is het er (helemaal) mee oneens zijn de volgende:

- De inspectie krijgt de taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig.
- Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten.
- De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd.
- Investerings in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrukmiddelen.
- De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt.

Er is geen enkele maatregel waar een meerderheid van de respondenten (helemaal) mee oneens is. Bij deze scores moet worden opgemerkt dat de meeste maatregelen plannen op hoofdlijnen betreffen, waarbij de uiteindelijke waardering zal afhangen van hoe de maatregelen worden uitgewerkt. Verus zal dat van een aantal maatregelen op de voet volgen.

Respondenten konden, als zij daar de tijd voor wilden nemen, een toelichting geven op hun antwoorden. Van die mogelijkheid maakten lang niet alle respondenten gebruik. De toelichtingen die wel zijn gegeven hebben over het algemeen een kritische toon en zijn divers. Duidelijk vaker wordt een opmerking gemaakt over de maatregel over burgerschap. Volgens de betreffende respondenten is burgerschapsonderwijs niet iets voor een aparte, speciaal bevoegde docent, maar onderdeel van het werk van alle leraren. Relatief veel wordt ook kritisch gereageerd op de maatregelen die een versterking beogen van de inspraak van ouders en leraren. De betreffende respondenten geven aan dat de inspraak op dit moment voldoende is geborgd en dat er een risico bestaat op een mismatch tussen de verantwoordelijkheid van bestuurders en hun zeggenschap. Een derde thema dat relatief vaker wordt benoemd is het gebrek aan vertrouwen vanuit de politiek dat respondenten voelen bij verschillende maatregelen.

In de aanloop naar de verkiezingen van 17 maart jl. hield Verus ook een ledenpeiling. Daaruit bleek dat de respondenten het belangrijk vonden dat het kabinet het onderwijs vertrouwen schenkt en een lange termijn onderwijsvisie heeft. In de ledenpeiling over het coalitieakkoord hebben we daarom gevraagd of de respondenten vinden dat uit het coalitieakkoord vertrouwen en een lange termijn onderwijsvisie blijken. "Nee", zegt een meerderheid van de respondenten die op basis van het coalitieakkoord deze vraag meent te kunnen beantwoorden (60%). 40% vindt dat het akkoord te weinig informatie bevat om goed te kunnen reageren.

Iets meer dan de helft van de respondenten geeft aan het eind van de peiling het kabinet een korte boodschap mee. De boodschap die er het meest uitspringt ligt in lijn van de rest van de uitslag van de peiling: "Heb vertrouwen in het onderwijs". Andere vaker genoteerde boodschappen hebben onder meer betrekking op onvoldoende aandacht in het coalitieakkoord voor het lerarentekort en onderwijshuisvesting.

Algemeen

De ledenpeiling die vanwege de korte looptijd het karakter had van een flitspeiling liep van 16 tot en met 21 december 2021. Er is bewust voor een korte looptijd gekozen, vanwege de actualiteitswaarde van de resultaten en de komende kerstvakantie. Het doel was om in de laatste nieuwsbrief van 2021 over de resultaten te kunnen berichten.

Aan de peiling namen 197 personen deel, werkzaam bij leden van Verus. Deze relatief bescheiden respons moet gezien worden in het licht van enerzijds het flitskarakter van de peiling. Er is bijvoorbeeld geen herinnering verstuurd. Een herinnering, zo leert de ervaring, kan het aantal respondenten verdubbelen. De peiling werd anderzijds gehouden in een periode waarin scholen bezig waren met het afsluiten van het jaar (waaronder kerstactiviteiten), waarin de gevolgen van de coronacrisis het hoofd geboden moesten worden en waarin een schoolsluiting werd aangekondigd voor de laatste week voor de kerstvakantie. Het ligt voor de hand dat deelnemen aan een enquête dan minder prioriteit krijgt. Er zijn overigens geen klachten binnengekomen over de peiling.

Van de respondenten is 77% werkzaam in het primair onderwijs en 25% in het voortgezet onderwijs. 2,5% gaf aan werkzaam te zijn in het speciaal onderwijs en enkele respondenten gaven iets anders aan. Dit is een gebruikelijke verdeling van de respons. Van de respondenten is 58% bestuurder (25% is voorzitter of lid van een CvB, 32% is directeur-bestuurder en 1% is voorzitter of lid van een (algemeen) bestuur), 40% van de respondenten is schoolleider (waarvan 3% bovenschools of algemeen directeur). Enkele respondenten hebben een andere functie. In vergelijking met de ledenpeiling die Verus hield in de aanloop naar de verkiezingen van 17 maart 2021 valt op dat er relatief duidelijk meer bestuurders hebben deelgenomen en duidelijk minder schoolleiders. Mogelijk kan dit verklaard worden doordat de corona- en eindejaarsdrukke vooral op de scholen ervaren wordt.

Beoordeling van de maatregelen in het coalitieakkoord

Aan de respondenten werden 22 maatregelen uit het coalitieakkoord voorgelegd, die betrekking hebben op het onderwijs. De maatregelen werden gerubriceerd in vier groepen: onderwijsstelsel, achterstanden, kansengelijkheid en inclusie, kwaliteit en de rol van de inspectie en zeggenschap en betrokkenheid. De respondenten werd gevraagd de maatregelen te beoordelen met behulp van een vijfpuntsschaal: Helemaal mee eens – mee eens – neutraal – mee oneens – helemaal mee oneens. Het betrof de volgende maatregelen:

Onderwijsstelsel

- Artikel 23 van de Grondwet wordt niet aangepast.
- Het gespecialiseerd voortgezet onderwijs wordt zo snel als mogelijk ondergebracht bij het voortgezet onderwijs.
- De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt.
- Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering.

Achterstanden, kansengelijkheid en inclusie

- Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond.
- De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd.
- Scholen met veel leerachterstanden worden structureel versterkt.
- Brede en verlengde brugklassen worden gestimuleerd.
- Er wordt geïnvesteerd in een rijke schooldag met bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, sport, cultuur en samenwerking met verenigingen en bibliotheken.

- Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd.
- Er komt ruimte voor een maatwerkdiploma.
- Er wordt gestreefd naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder een beperking of ziekte samen naar school gaan.

Kwaliteit en de rol van de inspectie

- Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en hiervoor worden effectief bewezen lesmethodes gebruikt, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs.
- Er wordt sneller ingegrepen bij scholen die onvoldoende presteren.
- Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten.
- De inspectie krijgt tot taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig.
- Slecht functionerende schoolbesturen worden hard aangepakt, in lijn met de wet uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs.
- De onderwijsinspectie beoordeelt bij klachten of lesmateriaal in strijd is met de rechtsstaat.
- Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren.

Zeggenschap en betrokkenheid

- Investerings in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrukmiddelen.
- De zeggenschap van schoolleiders en leraren wordt versterkt.
- De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt.

Wanneer we kijken naar hoe de respondenten de maatregelen beoordelen, valt allereerst op dat een meerderheid het met vrijwel alle maatregelen eens, dan wel zeer eens is. Een belangrijke verklaring hiervoor is waarschijnlijk dat de meeste plannen nog op hoofdlijnen zijn beschreven. Zoals bij de presentatie van het coalitieakkoord al werd aangegeven, de verdere uitwerking wordt aan de toekomstige minister overgelaten. In de peiling geeft een aantal respondenten dit ook met zoveel woorden aan. Er zijn ook respondenten die de maatregelen op zich goed vinden, maar het vertrouwen van de politiek in het onderwijs missen.

Er zijn slechts drie maatregelen die niet kunnen rekenen op instemming van een meerderheid van de respondenten:

- De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt.
- Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten.
- De inspectie krijgt tot taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig.

Overigens is het bij deze drie maatregelen niet zo dat een meerderheid van de respondenten het er niet mee eens is. Bij elk van de drie is er een behoorlijke groep die neutraal staat tegenover de maatregel.

Wanneer we verder inzoomen op de waardering van de respondenten voor de maatregelen en bekijken welke maatregelen zich mogen verheugen in de grootste populariteit (dat wil zeggen dat de som van de percentages 'helemaal mee eens' en 'mee eens' bij deze maatregelen het hoogst is), dan komen we tot deze 'top 5':

Maatregel	(Helemaal) mee eens	Neutraal	(Helemaal) mee oneens
Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond	96%	2%	2%
Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering	91%	7%	2%
Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren	91%	6%	4%
Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd	89%	10%	2%
De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt	86%	12%	2%

Het valt op dat twee, of drie (wanneer het beschouwen van het praktijkonderwijs als volwaardige onderwijssoort wordt meegenomen) van de meest gewenste maatregelen te maken hebben met het bevorderen van (gelijke) kansen voor leerlingen.

Zetten we de maatregelen alleen op volgorde van populariteit alleen op basis van het percentage respondenten dat het er helemaal mee eens is, dan treden er enkele veranderingen op in de top 5:

Maatregel	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond	66%	30%	2%	2%	1%
Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren	59%	32%	6%	1%	2%
Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering	57%	34%	7%	1%	1%
Artikel 23 van de Grondwet wordt niet aangepast	52%	20%	15%	9%	5%
De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt	49%	37%	12%	2%	0%

De maatregel *Artikel 23 van de Grondwet wordt niet aangepast* komt de top 5 binnen (stond bij de gecombineerde score 'helemaal mee eens' en 'mee eens' op de 10^e plaats) en de maatregel *Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd* valt er net buiten (staat nu op plaats 6). Ook de volgorde van de maatregelen verandert iets.

Op dezelfde manier kunnen we naar de minst populaire maatregelen kijken. De top vijf maatregelen met de hoogste score mee oneens en helemaal mee oneens opgeteld:

Maatregel	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens
De inspectie krijgt de taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig	47%	28%	25%

Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten	36%	27%	37%
De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd	28%	17%	56%
Investeringen in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrumiddelen	27%	11%	61%
De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt	23%	37%	40%

En de top 5 uitsluitend op basis van de percentages 'helemaal mee oneens':

Maatregel	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
De inspectie krijgt de taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig	14%	33%	28%	20%	5%
Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten	11%	25%	27%	26%	11%
Investeringen in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrumiddelen	11%	17%	11%	28%	33%
Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en hiervoor worden effectief bewezen lesmethodes gebruikt, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs	9%	9%	18%	39%	25%
De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd	8%	20%	17%	33%	23%

Ook hier een nieuwe binnenkomer in de top 5, de maatregel *Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en hiervoor worden effectief bewezen lesmethodes gebruikt, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs* (stond op plaats 8) en een maatregel die nu buiten de eerste 5 valt: *De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt* (nu op plaats 7). En ook hier een verandering in de volgorde van de maatregelen.

Opgemerkt kan worden dat bij de maatregelen die relatief het minst positief beoordeeld worden de meeste respondenten gekozen hebben voor de optie 'oneens' of 'neutraal'. In geen enkel geval ging de hoogste score naar 'helemaal oneens'. Bij de meest gewenste maatregelen is dat anders, daar kiezen de meeste respondenten duidelijk voor de optie 'helemaal mee eens'. Ook hieruit blijkt dat het positieve gevoel bij de populairste maatregelen veel uitgesprokener is dan het negatieve gevoel bij de minst populaire maatregelen.

Tot slot kijken we naar de maatregelen waarover (relatief) de grootste controverse bestaat. Dat zijn in de eerste plaats de hierboven genoemde minst gewenste maatregelen. Zoals gezegd, deze maatregelen scoren weliswaar het slechtst, maar ze hebben elk ook een grote(re) groep respondenten

die neutraal, of (zeer) positief is. Wanneer we de ondergrens voor controversieel leggen bij 'een derde van de respondenten is neutraal of het niet (helemaal) eens met de maatregel', dan kunnen ook de volgende maatregelen worden genoemd:

Maatregel	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
Het gespecialiseerd voortgezet onderwijs wordt zo snel als mogelijk ondergebracht bij het voortgezet onderwijs	27%	30%	25%	12%	7%
Er wordt gestreefd naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder een beperking of ziekte samen naar school gaan	21%	38%	20%	18%	3%
Slecht functionerende schoolbesturen worden hard aangepakt, in lijn met de wet uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs	21%	47%	25%	6%	1%
Er wordt sneller ingegrepen bij scholen die onvoldoende presteren	15%	44%	25%	12%	5%

Bij deze maatregelen zijn relatief veel respondenten neutraal en scoort de optie 'helemaal mee eens' in alle gevallen lager dan de optie 'mee eens'.

De bijlage bij deze rapportage bevat tabellen met alle maatregelen en hun scores.

Toelichtingen van de respondenten bij hun antwoorden

De respondenten konden eventueel een toelichting geven bij hun keuzes. Van deze mogelijkheid hebben lang niet alle respondenten gebruik gemaakt. Dat zal deels te maken hebben met de extra tijd die het geven van toelichtingen kost. De respondenten die hun keuzes wel toelichten, noemen vaak verschillende aspecten. Opgemerkt kan worden dat de toelichtingen vaak een kritische toon hebben. Hieronder worden per maatregelen enkele lijnen getrokken die uit de toelichtende teksten te destilleren zijn.

Maatregelen met betrekking tot het onderwijsstelsel

Bij de maatregelen die betrekking hebben op het onderwijsstelsel wordt een beperkt aantal opmerkingen gemaakt. Van de opmerkingen die wel gemaakt worden gaat het relatief vaak over de maatregel 'Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering'. Een aantal respondenten onderstreept het belang in hun ogen van deze maatregel. Een van de respondenten geeft expliciet aan dat het praktijkonderwijs niet afhankelijk moet zijn van de beschikbare middelen in het samenwerkingsverband. Een andere, meer kritische respondent voorziet juist problemen voor zijn/haar samenwerkingsverband wanneer praktijkonderwijs rechtstreeks gefinancierd zou worden.

Maatregelen met betrekking tot achterstanden, kansengelijkheid en inclusie

Bij de toelichtingen bij de maatregelen die betrekking hebben op achterstanden, kansengelijkheid en inclusie benadrukt een aantal respondenten dat het niet moet gaan om inclusief, maar inclusiever onderwijs, waar anderen benadrukken dat voor het realiseren daarvan de randvoorwaarden eerst op orde moeten zijn (zoals kleinere klassen en extra ondersteuning). Ook wordt er op gewezen dat het speciaal onderwijs niet helemaal moet verdwijnen. Dat de maatregel 'De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd' een van de relatief minder populaire maatregelen is, blijkt ook uit het feit dat de toelichtingen een aantal kritische

kanttekeningen bij deze maatregel bevatten. Daarbij wordt onder meer gewezen op de mogelijkheid dat de achterstanden zijn ontstaan door kwalitatief minder goed onderwijs. Dat moet niet beloond worden. Verschillende respondenten merken op dat kansenongelijkheid een maatschappelijk probleem is, dat een maatschappijbrede verandering nodig heeft: weg van de prestatie- en statusmaatschappij.

Maatregelen met betrekking tot kwaliteit en de rol van de inspectie

Bij de toelichtingen bij de maatregelen die raken aan kwaliteit en de rol van de inspectie valt op dat relatief veel respondenten ingaan op de maatregel 'Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten'. De teneur van het commentaar is dat burgerschap geen apart vak is, maar onderdeel is van "het hele schoolgebeuren" ("burgerschap als marinade, niet als saus") en dat elke leerkracht en docent daar een rol in heeft. Ook wordt er gewezen op het risico van een te grote bemoeienis van de overheid met de inhoud van het burgerschapsonderwijs. Verschillende respondenten zijn in hun toelichting kritisch over de zwaardere rol die de inspectie lijkt te krijgen. Enerzijds wordt er op gewezen dat de inspectie niet op de stoel van de rechter moet gaan zitten en anderzijds wordt gewezen op de kwetsbare positie van scholen en leerkrachten bij optreden van de inspectie bij individuele klachten. Ook bij het door het nieuwe kabinet beoogde masterplan met betrekking tot lezen, schrijven en rekenen worden kritische kanttekeningen geplaatst. Gewezen wordt onder meer op het belang van de leerkracht (belangrijker dan methoden) en het risico op teveel overheidssturing. Specifiek bij deze groep maatregelen signaleert een aantal respondenten gebrek aan vertrouwen in het onderwijs.

Maatregelen met betrekking tot zeggenschap en betrokkenheid

Bij de toelichtingen bij de maatregelen die gaan over zeggenschap en betrokkenheid valt in de eerste plaats op dat dat er relatief veel zijn voor het kleine aantal maatregelen (3) dat in deze categorie valt. Kennelijk raken deze maatregelen een snaar. Een opmerking die in verschillende bewoordingen vaker terugkomt is dat het vergroten van betrokkenheid van ouders goed is, maar vergroten van de inspraak niet. Daarbij wordt onder meer gewezen op de diversiteit aan (eigen) belangen van ouders. Ook stellen meerdere respondenten dat de inspraak op dit moment al goed geregeld is. Andere respondenten zien in de maatregelen (opnieuw) een gebrek aan vertrouwen in bestuurders. Zij wijzen er bovendien op dat er een mismatch ontstaat tussen verantwoordelijkheid van bestuurders en hun zeggenschap.

Vertrouwen en lange termijn onderwijsvisie

In de aanloop naar de verkiezingen van 17 maart jl. hield Verus ook een ledenpeiling. Daaruit bleek dat de respondenten het belangrijk vonden dat het kabinet het onderwijs vertrouwen schenkt en een lange termijn onderwijsvisie heeft. In de ledenpeiling over het coalitieakkoord hebben we daarom gevraagd of de respondenten vinden dat uit het coalitieakkoord vertrouwen en een lange termijn onderwijsvisie blijken.

De meeste respondenten hebben deze vraag beantwoord. De beoordeling met betrekking tot vertrouwen en lange termijn onderwijsvisie ontlopen elkaar nauwelijks. In beide gevallen bevat het coalitieakkoord voor ruim 40% te weinig informatie om een oordeel te kunnen vellen. Een kleine meerderheid van de respondenten die deze vraag invulde, geeft wel een oordeel en dat valt in meerderheid negatief uit. Ruim een derde van de respondenten vindt dat vertrouwen en een lange termijn visie ontbreken, ruim een vijfde is van mening dat uit het coalitieakkoord juist wel vertrouwen en een lange termijn onderwijsvisie blijken.

Bij deze vraag konden de respondenten een toelichting geven, 31 respondenten maakten van deze mogelijkheid gebruik. Enkele citaten:

- “Er is aandacht voor het onderwijs, maar wantrouwen naar de besturen”
- “Ik mis de samenhang en daarmee een duidelijke visie om enkele problemen goed op te kunnen lossen. Daar is een bredere visie voor nodig die gaat over onderwijs en opvang, verbetering van de arbeidsmarkt en opleidingen die leiden naar een baan als onderwijsprofessional. Dat is meer dan alleen leerkracht.”
- “Even wachten op de daadwerkelijk uitvoering van de plannen alvorens te gaan juichen.”
- “Het lijkt dat het onderwijs een structurele plek krijgt op de agenda. Maar is dat echt zo??”
- “Vertrouwen... lastig woord. Zit meer op wantrouwen naar besturen en vertrouwen in de individuele scholen / de leerkracht. De lange termijnvisie: ik mis het stuk rond gebouwen. 700 miljoen tekort structureel in het PO/VO (zie VNG). Daar zou ik een visie op verwachten. Een goed betaalde leerkracht in een paupergebouw.”
- “Het pakt in ieder geval enkele belangrijke thema's. Vwb het aanpakken van het lerarentekortschiet dit akkoord wel tekort. Door verbetering van arbeidsvoorwaarden bij achterstandsscholen organiseer je mogelijk een "waterbedfenomeen"”
- “Nog niet, want er komt weer van alles op het bordje van de school erbij, en het is mij niet duidelijk wie waarvoor en ook hoe gaat zorgen, bv invoering masterplan ed. Het lijkt een lange termijnvisie maar of de uitvoering gaat gebeuren is de vraag - als de TK zo blijft inspelen op incidenten zal die lange termijn niet uitgevoerd kunnen worden. Zolang de cultuur in ministeries en TK niet verfrist wordt, blijft het lastig en stroperig.”
- “Veel repressie en handhaven lijkt het nu.”
- “Ik zie kortetermijnoplossingen en veel wantrouwen in besturen in dit akkoord.”
- “Geen onderwijsvisie maar wel een mening over hoe de overheid denkt het onderwijs te willen sturen en invullen. Als corona ook maar iets heeft laten zien dan is het dan centraal gestuurde processen niet zullen leiden tot goede resultaten.”
- “Er blijkt niet eens een kortetermijnvisie, ik zie helemaal niets terug over het feit dat we middenin een coronapandemie zitten en wat dat betekent voor onderwijs en zorg.”
- “Er is blijkbaar te weinig vertrouwen in het onderwijs. Zoals altijd wil de overheid met heel veel geld, meer gaan sturen.”
- “Het onderwijs werd destijds 'gedecentraliseerd'. Nu probeert de overheid daarvan iets terug te pakken. Daardoor ontbreekt vertrouwen en wordt tegelijkertijd onvoldoende ingegrepen als daar wel degelijk aanleiding toe bestaat. Deze laatste vragen zouden nog aanleiding tot een goed gesprek kunnen zijn. Zo blijven schoolbesturen en overheid naar elkaar wijzen als oorzaak waarom het niet lukt het onderwijs kwalitatief te verbeteren.”

Welke boodschap heb je voor het nieuwe kabinet?

Aan het eind van de peiling konden de respondenten een korte (maximaal 50 woorden) boodschap opschrijven voor het nieuwe kabinet. Iets meer dan de helft van de respondenten maakte gebruik van deze mogelijkheid. Zoals viel te verwachten wordt in de boodschappen een groot aantal thema's aangesneden. Diverse onderwerpen worden vaker genoemd. De boodschap die er gezien de reacties op de vorige vraag niet geheel onverwacht in verschillende bewoordingen het meest uitspringt is “Heb vertrouwen in het onderwijs”. Meer dan een kwart van de respondenten die een boodschap aan het kabinet meegeven doet deze oproep. Een aantal respondenten vindt dat het lerarentekort onvoldoende uit de verf komt in het regeerakkoord. Ook het thema onderwijshuisvesting komt er volgens verschillende reacties (veel) te bekaaid vanaf. Een aantal respondenten wijst erop dat in het coalitieakkoord vooral de hoofdlijnen staan. Bij de uitwerking moet vooral het veld betrokken worden.

Enkele respondenten noemen expliciet het belang van schoolleiders (volgens sommigen onderbelicht in het coalitieakkoord), waar anderen een lans breken voor de positie van bestuurders. Tenslotte noemen sommige respondenten het belang van brede vorming en persoonsontwikkeling, waarbij ze waarschuwen niet alleen te focussen op de cognitieve vakken, vragen anderen om niet te veel zaken

ineens te veranderen, maar keuzes te maken en wijzen weer anderen op het belang van een visie voor de lange(re) termijn.

Enkele citaten:

- “Hou oog voor de brede vorming van de leerling in plaats van teveel focus op de kernvakken. Val niet in de valkuil om besturen strenger te gaan controleren.”
- “Heb vertrouwen in de leraren en schoolleiders. Zet hen in hun kracht. Zorg voor voldoende ruimte voor professionalisering en hoog opgeleide professionals zodat zij de goede dingen kunnen doen op de werkvloer. Een controlerende functie is dan minder nodig”
- “Laat het maar zien!”
- “Goede plannen, maar stop met het uitstralen van wantrouwen naar bestuurders. Blijf werkelijk in contact met het veld”
- “Concrete aandacht voor de aanpak van het lerarentekort. Hiervoor is echt veel meer nodig. En meer concrete aandacht voor goede en gezonde schoolgebouwen. Dit ontbreekt helemaal!”
- “Heb vertrouwen in het onderwijs en wees u bewust van woorden die u gebruikt om het vertrouwen uit te stralen richting de samenleving!”
- “Heel veel succes, doorzettingsvermogen en plezier gewenst! Mooi dat het onderwijs jullie aandacht heeft! Veel zegen gewenst!”
- “Ga in de verwoording uit van vertrouwen in het onderwijs. Begin niet alles met: we straffen ..., maar begin met: we steunen....
- “De afgelopen jaren waren voor niemand makkelijk. Toch is het belangrijk dat er in het onderwijs wordt geïnvesteerd. De basis voor kinderen is niet zo vanzelfsprekend en door corona is de kansenongelijkheid versterkt. Als school kunnen wij dit met geld en tijd omkeren. Help ons hierbij!”
- “Ondanks dat ik bij diverse onderdelen eigenlijk niet kan zeggen dat ik het er niet mee eens ben, ben ik toch zeer teleurgesteld over de onderwijsparagraaf. Het ademt dwang en drang en getuigt volstrekt niet van vertrouwen. De investering van € 800 miljoen in goede leraren en schoolleiders is schaamteloos.”
- “Laat je niet leiden door incidenten in het onderwijs waar dan gelijk wetten op moeten worden aangepast, want dat veroorzaakt lijden voor PO. Houd meer vast aan langetermijnvisie en investeer daar blijvend in. Zorg voor structureel kleine klassen van max 20 leerlingen, daarmee voorkom je jeugdhulpvragen, GGZ problematiek.”
- “Straal vertrouwen uit in het onderwijs. Dat straalt uit op samenleving, dus ouders en hun kinderen.”
- “Eerst zien dan geloven. Ook een coalitieakkoord is nog niet een voldongen feit. Eerst daadwerkelijk de uitwerking ervan zien waarbij het werkveld volledig betrokken dient te worden!”
- “Succes! En maak eens waar wat nu allemaal wordt gepredikt.”

Bijlage – Tabellen met alle maatregelen die in de ledenpeiling zijn voorgelegd

Maatregelen gesorteerd op (Helemaal) mee eens				
Maatregel	(Helemaal) mee eens	Neutraal	Helemaal (mee oneens)	Totaal
Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond	96%	2%	2%	100%
Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering	91%	7%	2%	100%
Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren	91%	6%	4%	100%
Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd	89%	10%	2%	100%
De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt	86%	12%	2%	100%
Er wordt geïnvesteerd in een rijke schooldag met bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, sport, cultuur en samenwerking met verenigingen en bibliotheken	84%	11%	4%	100%
Er komt ruimte voor een maatwerkdiploma	79%	16%	5%	100%
De zeggenschap van schoolleiders en leraren wordt versterkt	75%	13%	12%	100%
Scholen met veel leerachterstanden worden structureel versterkt.	74%	15%	12%	100%
Artikel 23 van de Grondwet wordt niet aangepast	72%	15%	13%	100%
Brede en verlengde brugklassen worden gestimuleerd	70%	15%	15%	100%
De onderwijsinspectie beoordeelt bij klachten of lesmateriaal in strijd is met de rechtsstaat	70%	17%	13%	100%
Slecht functionerende schoolbesturen worden hard aangepakt, in lijn met de wet uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs	68%	25%	7%	100%
Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en hiervoor worden effectief bewezen lesmethodes gebruikt, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs	64%	18%	18%	100%
Investeringen in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrukmiddelen	61%	11%	27%	100%
Er wordt gestreefd naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder een beperking of ziekte samen naar school gaan	59%	20%	21%	100%
Er wordt sneller ingegrepen bij scholen die onvoldoende presteren	59%	25%	16%	100%
Het gespecialiseerd voortgezet onderwijs wordt zo snel als mogelijk ondergebracht bij het voortgezet onderwijs	56%	25%	19%	100%
De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd	56%	17%	28%	100%
De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt	40%	37%	23%	100%

Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten	37%	27%	36%	100%
De inspectie krijgt de taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig	25%	28%	47%	100%

Maatregelen gesorteerd op (Helemaal) mee oneens				
Maatregel	(Helemaal) mee oneens	Neutraal	(Helemaal) mee eens	Totaal
De inspectie krijgt de taak in te gaan op individuele klachten met betrekking tot sociale veiligheid en doet aangifte indien nodig	47%	28%	25%	100%
Burgerschap wordt een integraal onderdeel van het onderwijs en wordt gegeven door daartoe bevoegde docenten	36%	27%	37%	100%
De arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders en leraren op scholen met veel leerachterstanden worden verbeterd	28%	17%	56%	100%
Investeringen in het onderwijs gaan zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrukkiddelen	27%	11%	61%	100%
De betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt	23%	37%	40%	100%
Er wordt gestreefd naar inclusief onderwijs waarbij kinderen met en zonder een beperking of ziekte samen naar school gaan	21%	20%	59%	100%
Het gespecialiseerd voortgezet onderwijs wordt zo snel als mogelijk ondergebracht bij het voortgezet onderwijs	19%	25%	56%	100%
Er komt een 'masterplan' zodat ieder kind leert lezen, schrijven en rekenen en hiervoor worden effectief bewezen lesmethodes gebruikt, zoals ingezet bij het Nationaal Programma Onderwijs	18%	18%	64%	100%
Er wordt sneller ingegrepen bij scholen die onvoldoende presteren	16%	25%	59%	100%
Brede en verlengde brugklassen worden gestimuleerd	15%	15%	70%	100%
Artikel 23 van de Grondwet wordt niet aangepast	13%	15%	72%	100%
De onderwijsinspectie beoordeelt bij klachten of lesmateriaal in strijd is met de rechtsstaat	13%	17%	70%	100%
De zeggenschap van schoolleiders en leraren wordt versterkt	12%	13%	75%	100%
Scholen met veel leerachterstanden worden structureel versterkt	12%	15%	74%	100%
Slecht functionerende schoolbesturen worden hard aangepakt, in lijn met de wet uitbreiding bestuurlijk instrumentarium onderwijs	7%	25%	68%	100%
Er komt ruimte voor een maatwerkdiploma	5%	16%	79%	100%
Er wordt geïnvesteerd in een rijke schooldag met bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding, sport, cultuur en samenwerking met verenigingen en bibliotheken	4%	11%	84%	100%
Er komt een verbod op het gebruik van lesmaterialen die kinderen anti-democratische of anti-rechtsstatelijke waarden aanleren	4%	6%	91%	100%

Iedereen krijgt gelijke kansen bij aanmelding, onafhankelijk van sociaaleconomische en culturele achtergrond	2%	2%	96%	100%
Het praktijkonderwijs wordt beschouwd als volwaardige onderwijssoort en er wordt toegewerkt naar rechtstreekse financiering	2%	7%	91%	100%
Met het oog op maximale kansen worden doorstroom en differentiatie bevorderd	2%	10%	89%	100%
De relatie tussen opvang en onderwijs wordt versterkt	2%	12%	86%	100%